

Kompetencije učitelja za realizaciju individualne glazbene nastave

Vujnović, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:727307>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-09**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

ODSJEK ZA GLAZBENU UMJETNOST
STUDIJ GLAZBENE PEDAGOGIJE

Dora Vujnović

**KOMPETENCIJE UČITELJA ZA REALIZACIJU
INDIVIDUALNE GLAZBENE NASTAVE**

Završni rad

Mentorica:

doc. dr. sc. Tihana Škojo

Sumentor:

Marko Sesar, viši umjetnički suradnik

Osijek, 2023.

Sadržaj

UVOD	1
1. VRSTE KOMPETENCIJA	2
1.1. Pedagoške kompetencije	3
1.2. Područja kompetentnosti učitelja	8
2. KURIKULUM INDIVIDUALNE GLAZBENE NASTAVE	10
3. SOCIJALNI OBLICI IZVOĐENJA NASTAVE U GLAZBENIM ŠKOLAMA	12
3.1. Oblici rada u nastavi	13
3.2. Uloga učitelja u realizaciji individualne glazbene nastave	14
3.3. Individualna glazbena nastava	15
3.4. Prednosti i nedostaci individualnoga oblika rada/individualne nastave glazbe	15
4. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE GLAZBENE ŠKOLE	17
4.1. Ciljevi i zadaće odgoja i obrazovanja	17
4.2. Suradnja osnovne glazbene škole s osnovnom općeobrazovnom školom	17
4.3. Organizacija rada u osnovnoj glazbenoj školi	17
4.4. Nastavni plan osnovne glazbene škole	18
4.5. Nastava tambure u osnovnoj glazbenoj školi	18
4.5.1. Nastava tambure u prvom razredu osnovne glazbene škole	19
4.5.2. Nastava tambure u drugom razredu osnovne glazbene škole	19
4.5.3. Nastava tambure u trećem razredu osnovne glazbene škole	20
4.5.4. Nastava tambure u četvrtom razredu osnovne glazbene škole	20
4.5.5. Nastava tambure u petom razredu osnovne glazbene škole	21
4.5.6. Nastava tambure u šestom razredu osnovne glazbene škole	21
5. ZAKLJUČAK	23
6. LITERATURA	24

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, **Dora Vujnović**, potvrđujem da je moj **završni rad** pod naslovom ***Kompetencije učitelja za realizaciju individualne glazbene nastave*** te mentorstvom **doc. dr. sc. Tihane Škojo** i sumentorstvom **višeg umjetničkog suradnika Marka Sesara**, rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 15. rujna, 2023.

Potpis

Sažetak

U radu je prikazano što su to kompetencije, njihova podjela i temeljna obilježja. Kompetencije se općenito, prema jednoj od podjela, dijele na generičke ili opće i područno specifične ili profesionalne. Središnji je dio rada posvećen pedagoškim kompetencijama, i to u realizaciji individualne glazbene nastave, kao i njihova važnost i obilježja. Za uspješan rad učitelja potrebna je pedagoška kompetencija u sljedećim područjima: područje metodologije izgradnje kurikulumata nastave, područje organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa, područje oblikovanja razrednoga ozračja, područje utvrđivanja učenikova postignuća u školi i područje izgradnje modela odgojnoga partnerstva s roditeljima.

Osim navedenog, u radu je riječ i o socijalnim oblicima nastave, s naglaskom na individualnu nastavu instrumenta.

Na primjeru plana i programa nastave instrumenta, konkretno tambure, koja se realizira individualno tijekom šest godina osnovne glazbene škole, naglasak je stavljen na važnost pedagoških kompetencija koje treba imati svaki učitelj koji izvodi takvu nastavu (individualna glazbena nastava, u ovom slučaju instrumenta).

Ključne riječi: pedagoške kompetencije, individualna glazbena nastava, glazbena škola, nastava tambure

Summary

This work shows what competencies are, their division and basic features. According to one of its divisions, competencies are generally divided into generic or universal and area-specific or professional. The middle part of this work is devoted to pedagogical competencies in the implementation of individual music lessons, as well as their importance and characteristics. For teacher's successful work, pedagogical competence is required in the following fields: the field of teaching curriculum construction methodology, the field of organization and management of the educational process, the field of shaping the classroom atmosphere, the field of determining student achievements in school, and the field of building a model of educational partnership with parents.

Additionally, the work also deals with social forms of teaching, with an emphasis on individual teaching of an instrument. On the example of the plan and program of teaching an instrument, specifically tambura, which is carried out individually during six years of elementary music school, the emphasis is placed on the importance of pedagogical competencies that every teacher who conducts lessons like these should have (in this case individual music teaching of an instrument)

Keywords: pedagogical competencies, individual music lessons, music school, tambura lessons

UVOD

Kompetencije su skup znanja, vještina i sposobnosti koje učitelj primjenjuje u praksi, djelujući na taj način pozitivno na ishod učenja i radnu atmosferu. U današnjim izazovima u radu s učenicima učitelji su stavljeni pred stalne novosti i potrebe za napredovanjem, pa je neizbježno konstantno unaprjeđivanje kompetencija kako bi u korak s vremenom pratili novonastale promjene jer je suvremena nastava – s obzirom, među ostalim, na promjene okolnosti – dosta različita od nekadašnje tradicionalne. Paradigma se suvremene škole treba očitovati kroz odgoj i obrazovanje aktivnih i znatiželjnih učenika i kao takva treba omogućiti razvoj učeničkih sposobnosti i vještina i biti okruženje koje potiče praktična iskustva i razvija svijest o cjeloživotnom obrazovanju i učenju (Vidulin-Orbanić, 2009). Kiper i Mischke (2008) navode da škola treba doživjeti promjenu iz škole učenja i knjige u školu učeničkog interesa, promišljanja i istraživanja.

„Nekadašnji prijenos znanja bio je usmjeren na predavačku nastavu, gdje je učenik morao biti pasivni slušač. Danas su učiteljske kompetencije usmjerene na socijalni i emotivni razvoj učenika. U kontekstu različitosti koje obogaćuju našu školu, učitelj treba biti spreman na individualni pristup svakom učeniku, izradu posebnih i prilagođenih postupaka, suradnju i partnerstvo s roditeljima, timsko djelovanje“ (Zrilić, Marin, 2019, 289).

S obzirom na navedeno, cilj je ovoga rada prikazati pedagoške kompetencije u realizaciji individualne glazbene nastave, njihovu važnost i obilježja, i to na primjeru izvedbe nastave instrumenta, konkretno tambure, koja se realizira individualno tijekom šest godina osnovne glazbene škole.

1. VRSTE KOMPETENCIJA

Prema *Rječniku stranih riječi* Anića, Klaića, Domovića (1999, 714) pojam kompetencija (*lat. competentia*) označava „mjerodavnost; sposobnost ili pozvanost za područje rada neke ustanove“¹, a Nada Babić (2007) ističe da se pojavio najprije u području menadžmenta gdje je temeljna zamisao bila upravljanje ljudskim kapitalom, kao i postizanje najveće koristi i profitabilnosti. Svaki bi pojedinac prema tomu, po završetku školovanja, trebao/morao biti kompetentan za područje rada za koje se školovao – i to na temelju stečenih znanja i vještina. Kako bi se to postiglo, nužno je da i nastavnici koji sudjeluju u tom procesu odgoja i obrazovanja budu upoznati s važnošću kompetencija koje su im potrebne za kvalitetan rad.

Kompetencije se općenito, prema jednoj od podjela, dijele na generičke ili opće i područno specifične ili profesionalne. Generičke ili opće kompetencije jesu one koje su prenosive u različita područja djelovanja, dok su područno specifične ili profesionalne svojstvene određenoj disciplini ili struci (Vlahović Stetić, Kamenov, 2016).

Generičke ili opće kompetencije dijele se nadalje na instrumentalne, interpersonalne i sistemske. Instrumentalne kompetencije podrazumijevaju sljedeće:

- sposobnost analize i sinteze
- sposobnost planiranja i upravljanja vremenom
- znanje stranog jezika
- znanje osnovnog rada na računalu
- vještinu upravljanja informacijama
- sposobnost u rješavanju problema
- sposobnost u donošenju ispravnih odluka.

Interpersonalne kompetencije podrazumijevaju pak sljedeće:

- sposobnost kritike i samokritike
- vještine timskog rada
- interpersonalne vještine (međuljudske i socijalne vještine, sposobnost prilagođavanja i pozitivnog ponašanja)
- sposobnost rada u interdisciplinarnom timu
- sposobnost komunikacije s osobama koje nisu stručne

¹ *Enciklopedijski rječnik pedagogije* iz 1963. godine ne sadrži pojam *kompetencija*.

- uvažavanje raznolikosti i multikulturalnosti
- vještine rada u međunarodnom kontekstu
- etičnost.

Sistemske kompetencije podrazumijevaju sljedeće:

- sposobnost primjenjivanja znanja u praksi
- sposobnost istraživanja i učenja
- vještine prilagodbe na nove situacije
- osmišljavanje novih ideja
- vještine rukovođenja i upravljanja (Vlahović Stetić, Kamenov, 2016).

U literaturi su brojne definicije pojma kompetencija. Marko Jurčić u knjizi *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja* (2012) navodi nekoliko definicija kompetencija različitih autora – Hrvatić primjerice ističe da su kompetencije kombinacija znanja, vještina, stajališta, osobnih karakteristika koje omogućuju pojedincu aktivno sudjelovanje u nekoj situaciji te analiziranje i interpretiranje te situacije, a Rychen piše da su kompetencije sposobnost pojedinca za rješavanje individualnih ili socijalnih zahtjeva ili pak za uspješnu izvedbu neke zadaće. Sam Jurčić (2012) kompetenciju učitelja definira kao stručnost koju priznaju oni s kojima on radi, a koja je utemeljena na znanju, sposobnostima i vrijednostima i najbolje opisuje suvremenoga učitelja.

U nastavku rada više će riječi biti o pedagoškim kompetencijama koje su nastavniku neophodne u izvođenju glazbene nastave.

1.1. Pedagoške kompetencije

Jurčić (2012 prema Nemet Brust, 2013, 82) navodi da su pedagoške kompetencije suvremenog učitelja sljedeće: osobna, predmetna, komunikacijska, didaktičko-metodička, refleksivna, socijalna, emocionalna, interkulturalna i građanska kompetencija. Brust Nemet (2013) nadalje dodaje da ih je nužno promatrati umrežene u temeljnim područjima učiteljeva rada te da je za uspješan rad učitelja potrebna pedagoška kompetencija u sljedećim područjima: područje metodologije izgradnje kurikula nastave, područje organizacije i vođenja odgojno-obrazovnog procesa, područje oblikovanja razrednoga ozračja, područje utvrđivanja učenikova postignuća u školi i područje izgradnje modela odgojnoga partnerstva s roditeljima.

Dvije su koncepcije u umjetničkom pristupu odgoju – prva odgojno-obrazovni proces opisuje i shvaća kao kreativan čin koji se ne može strukturirati; druga koncepcija odgojno-obrazovni proces shvaća kao proces doživljavanja i izražavanja doživljenoga pa se odgojno-obrazovni proces nastoji strukturirati prema tom pogledu (Bognar, Matijević, 2005). U skladu s navedenim, glazba se ne upoznaje samo radi doživljaja i emocije, već se želi sustavno i planski razvijati umjetnička reproduktivna aktivnost i sposobnost učenika. Kada je riječ o glazbenim školama, treba naglasiti da je, prema Nastavnom planu i programu za glazbene i plesne škole (Odluka o nastavnim planovima i programima za osnovne glazbene i osnovne plesne škole 2008, 9), „cilj glazbenoga odgojno-obrazovnog sustava da odgojem i obrazovanjem profesionalnih glazbenika različitih profila i zanimanja stalno proizvodi onaj dio društvene nadgradnje koji je obuhvaćen pojmom glazbene umjetnosti“. Umjetnički pristup odgoja u osnovnom ishodištu zagovara bogatstvo doživljaja, kreativnosti i kao takav okrenut je umjetnosti, pa se strukturiranim načinom rada kod učenika treba razviti umjetnička kompetencija, a sav taj odgojno-obrazovni proces treba voditi kompetentan nastavnik. Njegova se pedagoška kompetentnost treba očitovati u nekoliko segmenata kao što su metodologija izgradnje kurikulum nastave, vođenje odgojno-obrazovnoga procesa, oblikovanje razrednoga ozračja, utvrđivanje učenikova postignuća kao i izgradnja odgojnoga partnerstva s roditeljima (Jurčić, 2012).

Biti pedagoški kompetentan u odgojno-obrazovnom radu iznimno je važno. Razina uspješnosti nastavnčkog posla, među ostalim, ovisi o kompetentnosti koju učitelj posjeduje. Kada je riječ o radu s učenicima, pedagoške kompetencije su te koje moraju biti na najvišoj razini razvijenosti kako bi učitelj ispravno i pravovremeno reagirao na sve zahtjeve i izazove koji se svakodnevno stavljaju pred njega. Osim pedagoškom kompetencijom, ključno je raspolagati i socijalnom, komunikacijskom, refleksivnom, emotivnom kompetencijom, kao i drugim kompetencijama koje su odlika jednog učitelja profesionalca. Jedino u takvom pristupu učitelja dolazi do uzajamnoga povjerenja, uspješne komunikacije, razumijevanja i uvažavanja između njega i učenika. Sve te kompetencije ne mogu jedna bez druge, niti jedna od navedenih kompetencija nije važnija od druge, već svaka od njih treba biti razvijena u dovoljnoj mjeri kako bi odgojno-obrazovni rad donio najbolje moguće rezultate (Sesar, 2016).

Kako navodi Jurčić (2012 prema Škojo, 2018), pedagoške kompetencije učitelja mogu se podijeliti u ove četiri razine:

1. ostvarivanje produktivnoga učenja za svakoga učenika
2. analiziranje kvalitete i vođenje nastave

3. razumijevanje i uvažavanje formalnoga, neformalnoga i informalnoga učenja
4. razvoj zadovoljstva nastavom kod učenika.

Grudiček (2021) pedagoške kompetencije definira pak u okviru ovih osam različitih dimenzija:

- osobnu
- komunikaciju
- refleksivnu
- socijalnu
- emotivnu
- interkulturalnu
- razvojnu
- vještinu razvijanja problema.

Osobna kompetencija učitelja podrazumijeva poticanje i kontroliranje učenikova napredovanja. Da bi učitelj mogao ispravno djelovati na odgoj, potrebna mu je empatičnost, uvažavanje, poštivanje, razumijevanje i susretljivost prema učenicima, ali i pravednost, dosljednost i smirenost u situacijama u kojima se zatekne.

Komunikacijska kompetencija podrazumijeva nastavnikovo znanje koje je povezano s retorikom i pedagoškom komunikologijom, a u odgojno-obrazovnom procesu jest postupak kvalitetnoga govora, intenzivnoga slušanja i razvijanja istoga u razredu među učenicima. Podrazumijeva isto tako održavanje dijaloga s učenicima, međusobno uvažavanje mišljenja i stavova te verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Sve to doprinosi aktivnom sudjelovanju učenika u nastavnom procesu.

Refleksivna ili analitička kompetencija podrazumijeva proces evaluacije nastavnoga sata, tj. procjenu uspješnosti nastavnih metoda, razine zainteresiranosti učenika, razumijevanja nastavnoga sadržaja i uspješnost pripreme za sat. Ciljevi i sadržaj nastavnoga sata planiraju se unaprijed, ali ako učitelj tijekom trajanja sata dođe do zaključka da je planirano ujedno i krivo, može prilagoditi situaciji kako bi sve proteklo što uspješnije i korisnije za učenika.

Socijalna kompetencija podrazumijeva uspješnu suradnju učitelja s učenicima, roditeljima i ostalim zaposlenicima škole. Dobro razvijena socijalna kompetencija znači da učitelj ima vještine surađivanja, tolerancije, rješavanja problema, vještine timskoga rada, toleranciju, pristupačnost i pravednost. Samo tako učitelj može pozitivno djelovati na međuljudske odnose

i pozitivno ozračje u radu, a svojim primjerom i na razvoj kulturnog ponašanja i socijalizacije kod učenika (Grudiček, 2021).

Emocionalna kompetencija podrazumijeva sposobnost učitelja da privatne probleme ne pokazuje pred učenicima, već da ih nauči „ostaviti“ izvan razrednog odjeljenja koje treba biti ispunjeno pozitivnom atmosferom, vedrim i raspoloženim razgovorima. Bitna je ovo kompetencija kojom učitelj prepozna svoje i emocije drugih i pri tome procijeni koji je najispravniji način za reakciju na isto, ali i pokušati shvatiti koji je uzrok određene emocije. Kyriacou (prema Grudiček, 2021, 16) prema u okviru emocionalne kompetencije navodi ovih sedam izvora stresa koji se javljaju u profesionalnoj karijeri:

1. učenici s lošom interakcijom prema školskom sustavu
2. manjak discipline i poslušnosti unutar razreda
3. novi zahtjevi koji se javljaju unutar kurikulumu ili organizacije
4. neodgovarajući radni standardi
5. prekratki vremenski rokovi za izvršenje neke obveze
6. sukobi sa suradnicima škole
7. osjećaj nezadovoljstva socijalnim značajem statusa učitelja.

Interkulturalna kompetencija bitna je kako bi učitelj doprinosa razvoju međusobnoga poštivanja, razumijevanja, uvažavanja različitosti u svim područjima. Kako bi u tome uspio, učitelj treba odgovorno usmjeravati nastavu i upotrijebiti ispravne strategije koje će dovesti do željenoga odnosa i ponašanja kod učenika.

Razvojna kompetencija podrazumijeva učiteljevu svjesnost da njegove kompetencije ne ostaju na stečenoj razini znanja i vještina, već sagledavaju vlastitu pedagošku i didaktičku djelotvornost i stručnost u poučavanju, stoga podrazumijeva potrebu za napredovanjem i stjecanjem novih znanja, vještina i sposobnosti kako bi cijeli odgojno-obrazovni proces bio što uspješniji (Grudiček, 2021).

Grudiček (2021) nadalje definira i područja kompetentnosti ističući ove kompetencije učitelja:

- kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikulumu
- kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnoga procesa
- kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi
- kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednoga ozračja

- kompetencije učitelja u području suradnje s roditeljima.

1. Kompetencije učitelja u području metodologije izgradnje kurikuluma

Istražujući svoju nastavu i ishode koja ona donosi, a pri tome ima mogućnost u sudjelovanju izrađivanja kurikuluma, učitelj iz prakse može donijeti najbolje odluke i rješenja koja su se pokazala najrelevantnija u nastavi. Bitno je razviti kod učitelja želju za unaprjeđivanjem nastave i stalnom preispitivanju što može biti još bolje i uspješnije u realizaciji nastave kako ona ne bi prerasla u rutinu.

2. Kompetencije učitelja u području organizacije i vođenja odgojno-obrazovnoga procesa

Kako bi nastavni sat bio što uspješnije isplaniran i odrađen, potrebno je da bude jasno strukturiran u ove tri faze – dogovor, obrada i rezultati. U ovakvom načinu vođenja sata učitelj odbacuje autoritativno vođenje sata jer u suprotnom učenikovi stavovi i mišljenja ne bi došli do izražaja. U takvoj nastavi učitelj odabire demokratski stil vođenja jer jedino tako može pratiti, voditi i savjetovati svoje učenike, ali i istraživati, eksperimentirati i odabrati najbolje metode koje unaprjeđuju njega kao učitelja i njegovu nastavu.

3. Kompetencije učitelja u području utvrđivanja učenikova postignuća u školi

Pratiti učenikov rad, trud i zalaganje iznimno je važno. Svako vrednovanje u nastavi ne mora završiti isključivo brojevanom ocjenom. To može biti i opisna ocjena koja će zabilježiti učenikov trud, napredak, motivaciju, navike, učenje i ostalo.

Samo kontinuirano praćenje postignuća učenika može dovesti do najboljih rješenja i izbora najboljih nastavnih metoda za dalje.

4. Kompetencije učitelja u području oblikovanja razrednoga ozračja

Razredno ozračje, bez sumnje, jako utječe na ishode učenja, ali i ponašanje, komunikaciju i međuljudske odnose. Uz dobro organiziran sat, u kojem su se učenik i učitelji naučili međusobno poštivati i uvažavati, dolazi do najpogodnije klime za kvalitetan rad i zainteresirane učenike, a loši odnosi i neposluh gotovo pa nestaju.

5. Kompetencije učitelja u području suradnje s roditeljima

U izostanku suradnje učitelja, odnosno škole i roditelja/skrbnika teško je postići zadani cilj i napraviti sve najbolje u interesu učenika. Kompetentnost učitelja da razvije dobru suradnju njega i roditelja iznimno je važna kako bi obje strane mogle pozitivno utjecati na učenikov napredak, lijepo ponašanje, motivaciju i želju za uspjehom.

1.2. Područja kompetentnosti učitelja

Tradicionalni pristup nastavi temelji se na zatvorenom kurikulumu, a svodi se na ponavljanje i imitaciju znanja učitelja za što učenik dobije nagradu i pohvale, odnosno kazne. U suvremenom pristupu nastavi naglasak je na aktivnosti učenika i na donošenju samostalnih vlastitih zaključaka. Kako bi povećao aktivnost učenika, održao pažnju i potaknuo zanimanje, učitelj u suvremenoj nastavi mora konstantno raditi na unaprjeđivanju svojih kompetencija. Vrlo je izazovno u današnje vrijeme osmisliti materijale za nastavu na kreativan način koji će doprinijeti što boljem razvoju učenika i što boljim ishodima učenja. Osim samog znanja o nastavnom gradivu, bitno je da učitelj ima kompetencije kojima će razvijati komunikativnost, poštovanje, socijalne vještine, empatiju, suradnju i ostale dobre osobine koje će učeniku donijeti bolju i uspješniju budućnost.

Učitelj svojim radom, ponašanjem i stavovima ostavlja sliku o sebi, a na temelju svega navedenoga učenici, kolege i roditelji stvaraju mišljenje o njemu. Pred učitelja je stoga stavljen velik i odgovoran zadatak koji treba obavljati dostatno i savjesno.

Važnost kvalitetnoga procesa odgoja i obrazovanja te razvijanja potrebnih kompetencija učitelja ključna je. Kvalitetan rad, odabir ispravnih metoda poučavanja i prave pedagoške kompetencije pozitivno utječu na razvoj učenika u socijalnom i mentalnom razvoju i pripremaju ga za buduće izazove.

Tri su važna elementa nastavnih umijeća prema Grudiček (2012), a to su ova:

1. Znanje – odnosi se na učiteljevo poznavanje samoga predmeta, poznavanje kurikuluma, ali i poznavanje učenika, nastavnih metoda, utjecaja vanjskih čimbenika na učenike i svjesnosti svojih znanja i kompetencija.

2. Odlučivanje – odnosi se na propitkivanje i donošenje ispravne odluke prije, tijekom i nakon poučavanja nastavnoga sadržaja kako bi ishodi učenja bili što uspješniji.

3. Radnje – odnosi se na ponašanje učitelja koje rezultira poticanjem učenika na učenje, zainteresiranost i ponašanje.

2. KURIKULUM INDIVIDUALNE GLAZBENE NASTAVE

Kurikulum prema teorijskom objašnjenju obuhvaća ciljeve učenja i poučavanja, nastavne planove i nastavne stilove i cjelokupni proces poučavanja i učenja (Jurčić, 2012). Svojom širinom određuje i elementarne standarde, kao i slijed kojima se može ostvariti zacrtani cilj odgoja i obrazovanja, ali koji pritom ne utječe u negativnom smislu na one koji su u bilo kojem segmentu sporiji ili brži (Previšić u Jurčić, 2012). Upravo ta kurikulumska sloboda i mogućnost oblikovanja sadržaja i zadataka pružaju nastavniku mogućnost da na najbolji mogući način izradi vlastiti nastavni kurikulum. Da bi ga uspješno izradio, svaka ranije navedena pedagoška kompetencija učitelja mora se reflektirati u tom nastavnom kurikulumu, a pogotovo u njegovu ostvarivanju.

Kurikulum nastave treba obuhvatiti sadržaje i aktivnosti koji se trebaju realizirati prema postavljenim ciljevima u određenom predmetu, vrsti i razini škole, kao i vrednovanje cjelokupnoga procesa na kraju (Jurčić, 2012), a to sve treba biti izgrađeno na temelju nacionalnoga okvirnoga kurikuluma i školskoga kurikuluma.

Glazbeno je obrazovanje u ishodištu uvijek imalo važnu ulogu u odgoju i obrazovanju djece, a time u konačnici i društva te je takvo i danas prisutno kao dionik kulturno-razvojnih odrednica nekoga društva. Glazbene škole kao umjetničke odgojno-obrazovne ustanove u svojim osnovnim ciljevima imaju stalnu nadogradnju društva kroz odgoj i obrazovanje profesionalnih glazbenika, stoga se i ta sastavnica cjelokupnoga odgojno-obrazovnoga sustava nalazi pred izazovima paradigmi suvremenosti. Vukasović (1995, 153) navodi da svako zapažanje „pretpostavlja i traži određeni stupanj razvitka i određene sposobnosti“.

Važeći Nastavni plan i program za osnovne plesne i glazbene škole (2006) u jednom od svojih zadataka za glazbene škole navodi kako se treba „brinuti da se cjelokupni odgojno-obrazovni proces odvija prema suvremenim psihološkim, pedagoškim i metodičkim spoznajama uz poštovanje osobnosti svakoga učenika“. Istaknuti zadatak odražava tendencije stalnoga praćenja novih spoznaja, time i osuvremenjivanja nastave u vanjskom i unutarnjem planiranju. Cjelokupni je proces bitan za učenika, ali isto tako i za nastavnika. Partnerski odnos učenika i nastavnika također treba biti važan element u tom osuvremenjivanju nastave, bilo da se radi o individualnoj ili o skupnoj nastavi. Stoga je učeničko sudjelovanje u suplaniranju, izvođenju nastave, ali isto tako i suodgovornosti suanalize i vrednovanja nastave i zajedničkoga rada pravi pokazatelj suvremene škole (Jurčić, 2012). U Nastavnom planu i programu za osnovne glazbene i plesne škole (2006) također se iščitavaju još neka od bitnih obilježja suvremene škole što se

vidi iz odabranih formulacija kao što su *omogućiti cjelovit glazbeni razvitak, pratiti učenikov napredak, razvijati u učeniku osjećaj pripadnosti, voditi brigu o konačnom glazbenom usmjerenju, poštovati osobnost, usmjeravati*, a to pokazuje konačni cilj nastave u glazbenoj školi. Ti su ciljevi također u potpunosti usmjereni prema učeniku, odnosno prema njegovim sposobnostima, mogućnostima i potrebama.

Prema Nacionalnom okvirnom kurikulumu (NOK, 2010, 152, 170), u umjetničkom odgojno-obrazovnom području općega obveznoga i srednjoškolskoga obrazovanja ističe se da će učenici u različitim fazama razvoja steći sve kompetencije (koje su vezane za područje glazbe) pomoću kojih će moći kvalitetno „izraziti i opisati svoje osjećaje, doživljaje, misli i stavove nakon susreta s glazbenim djelom, slušati glazbena umjetnička djela te istraživati i uspoređivati različite ideje i koncepte, pjevanjem razviti intonativne sposobnosti, izraziti svoje ideje, misli i osjećaje jednostavnim ritamskim i melodijskim improvizacijama, razvijati interpretativne sposobnosti aktivnim muziciranjem, prepoznati, koristiti i isprobati različite metode i tehnike rada pri proučavanju glazbenih djela ili tijekom njihova stvaranja i izvođenja te tijekom stvaranja ili izvođenja vlastitih glazbenih ostvarenja...“. Glazbene škole, za razliku od općeobrazovnih, nisu obvezne, ali svi ovi navedeni kurikulumski ciljevi ostvaruju se i u glazbenim školama jer se oni u planu i programu rada glazbenih škola, gdje se želi odgojem i obrazovanjem profesionalnih glazbenika različitih profila stvoriti društvena nadogradnja u umjetničkom smislu, u potpunosti naslanjaju na ciljeve NOK-a. Bolji preduvjeti za ostvarivanje tih ciljeva sadržani su upravo u drugačijim socijalnim oblicima izvođenja nastave u glazbenim školama za razliku od općeobrazovnih škola.

3. SOCIJALNI OBLICI IZVOĐENJA NASTAVE U GLAZBENIM ŠKOLAMA

Individualno glazbeno obrazovanje u odgojno-obrazovnom sustavu realizira se jedino u glazbenim školama. U glazbenim se školama nastava odvija na dva načina, odnosno dva socijalna oblika. Nastavni sadržaji određenih predmeta (solfeggio, zbor, orkestar, ples) odvijaju se frontalnim oblikom gdje nastavnik u interakciji s učenicima ostvaruje nastavne sadržaje. Drugi dio nastave odvija se u individualnom radu učenik – učitelj (nastava instrumenta) u kojoj učitelj u potpunosti može stvoriti preduvjete za otvorenu, kreativnu, razvojnu i poticajnu nastavu.

Ta dva oblika odvijanja procesa učenja i poučavanja u potpunosti zadovoljavaju ova dva načela: didaktičko načelo individualnosti i načelo socijalizacije. U nastavi instrumenta učenik radi svojim tempom, ali opet uz kontrolu nastavnika koji mu, odabirući nastavne zadatke i sadržaj, pomaže u povećanju njegovih kognitivno-umjetničkih predispozicija.

Odvijanjem nastave većinom u frontalnom radu učitelja, učitelj nema mogućnosti u velikoj grupi uzeti u obzir učeničke posebnosti, tj. individualne razlike (Bognar, Matijević, 2005). Tomu je tako prvenstveno zbog (velikoga) broja učenika u razrednom odjeljenju i prividno jednostavnije obrade određenoga nastavnoga sadržaja. Zbog toga se zatvorenost nastave, umjesto njezine otvorenosti i partnerske suradnje učenika i nastavnika, sve više nalazi u našoj obrazovnoj svakodnevnici. Previšić (2007, 23) ističe da škole kao odgojno-socijalne ustanove organiziranoga odgoja, obrazovanja, izobrazbe i osposobljavanja trebaju stvoriti preduvjete da se u njima „stalno čuje kreativni istraživački nemir; gdje su učenici mali Prometeji, a ne „intelektualne foke“, to jest mali istraživači i kreativci.

Kada o nastavi u glazbenim školama (individualnoj i grupnoj) promišljamo kroz prizmu pedagoških kompetencija, uočavamo važnost poznavanja istih jer svojim radom i djelovanjem nastavnik u velikoj mjeri utječe na svojega učenika – u glazbenom, odnosno umjetničkom i u odgojnom smislu. Ta mogućnost izvođenja individualne nastave, i to na način učenik – učitelj, zahtijeva od svakoga učitelja da preuzme na sebe veliku odgovornost jer u radnom tjednu u kojem se s učenikom druži i radi (u najmanjoj mjeri dva školska sata), u kojem treba potaknuti i razvijati njegove umjetničke sposobnosti, a koje su usko vezane uz osjećaje, u kojem učenik nastavnika treba percipirati kao pozitivan uzor, prijatelja, nekoga tko mu otkriva njegove vlastite mogućnosti i sposobnosti, pomiče njegove granice i još mnogo drugih pozitivnih stvari koje se ostvaruju interakcijom učenika i učitelja u toj nastavi, pred učitelja stavljaju velike

pedagoške zahtjeve. Upravo je zbog toga neophodno da svaki nastavnik osvijesti važnost posjedovanja vlastitih pedagoških kompetencija (Sesar, 2016).

3.1. Oblici rada u nastavi

Nastava se može odvijati u nekoliko različitih oblika, a svaki od njih ima prednosti i nedostatke. Odabir najboljega oblika rada u svrhu što boljega usvajanja znanja, stjecanja motivacije i želje za učenjem, za učenike i učitelje ključ je uspjeha.

Oblike rada u nastavi dijelimo na:

1. frontalni rad
2. individualni rad
3. rad u paru
4. timski rad
5. grupni rad
6. rad u skupini (Ban, 2022).

Frontalni rad je oblik rada u kojem učitelj stoji ispred grupe učenika i prezentira zadani sadržaj. Takav oblik rada koristi se kada se želi prenijeti veća količina znanja istovremeno na veći broj učenika. Učestalo se koristi u odgojno-obrazovnom procesu, stoga možemo reći da je jedan od najučestalijih oblika rada u nastavi. Tijekom frontalne nastave stavlja se naglasak na ulogu nastavnika što dovodi do pojave reaktivnog i receptivnog ponašanja učenika, tj. svi učenici primaju informacije na isti način, istim tempom i istim postupkom rada.

Individualni rad smatra se jednim od najsloženijih oblika rada u nastavi, a podrazumijeva poučavanje na individualnoj razini učenika kao pojedinca. Važno je da nastavnik prilikom individualnoga rada bude upoznat s pozitivnim i negativnim sposobnostima svakoga učenika kao individue, kako bi znao pravilno oblikovati individualnu nastavu i ostvariti što uspješnije ishode. Individualnim radom učenik pojedinac usvaja i provodi zadatke nastave, pa se takvim oblikom rada može prilagoditi sam proces učenja svakom pojedincu prema njegovoj razini znanja i vještina koje su prethodno stečene.

Rad u paru je oblik nastave u sklopu kojega učenici zajednički nastoje riješiti određeni problem, a pritom izmjenjuju i nadopunjuju vlastita znanja. Ovim oblikom rada učenici razvijaju osjećaj suradnje, odgovornosti i kooperativnosti, ali i emocionalnu povezanost, podršku i komunikaciju.

Timski rad je kooperativna vrsta oblika rada u nastavi koja se temelji na zajedničkom radu učitelja i učenika pri zajedničkom planiranju sadržaja. Timski rad pruža izmjenu i kreiranje ideja te razmjenu i nadopunjavanje postojanoga znanja i kreativnosti među sudionicima tima. Kod provedbe timskoga rada važno je da nastavnik posjeduje dobru volju u radu, sposobnost dobre organizacije vremena, dobre raspodjele zadataka i kompetenciju upravljanja više poslova odjednom.

Grupni rad podrazumijeva oblik rada u kojem su učenici jednoga razreda podijeljeni u nekoliko manjih grupa prilikom učenja i rješavanja zadataka. Kroz grupni rad nastoji se poticati individualni rad svakoga člana grupe, poticati razmjenu informacija među učenicima, razvijati radne sposobnosti i aktivnost, ali i poticati socijalnu interakciju i snalažljivost.

Rad u skupini pripada socijalnim oblicima rada pri kojem se pojedince dijeli u skupine u svrhu rješavanja zadanoga problema. Svaki pojedinac individualno rješava zadani problem, ali bez suradnje s ostalim članovima skupine ako ne može doći do rješenja samoga problema. Radom u skupini potiče se povezivanje učenika, njihova aktivnost i važnost u zajednici, pomaže se učenicima da postanu svjesni vlastite uloge i vrijednosti.

3.2. Uloga učitelja u realizaciji individualne glazbene nastave

Kako bi ostvario najuspješnije i produktivno učenje u individualnoj glazbenoj nastavi, učitelj mora prati, uvažavati i razumjeti individualne potrebe učenika i razlike u razvijenosti glazbenih sposobnosti i talenta pojedinca.

Kako bi isplanirao uspješnu nastavu, učitelj promišlja prilikom planiranja o svakoj aktivnosti, tj. o tome koji je najbolji način za provesti ju da bi se postigao najveći uspjeh. Nastavu promišljeno oblikuje kroz strategije aktivnoga učenja, u kojima učenici aktivno prate i sudjeluju u svakoj nastavnoj aktivnosti za koju se trudi da budu zanimljiva, atraktivna, dinamična i poučna.

Dobrom interakcijom s učenicima, tijekom koje razvijaju međusobno povjerenje, učitelj i učenici stvaraju pozitivnu atmosferu i suradnju pogodnu za napredovanje. Takav odnos kod učenika i učitelja razvija motivaciju i zadovoljstvo. Kako bi pomogao izgraditi što bolje stavove i razmišljanja, učitelj treba pametno usmjeravati učenikove glazbene preferencije (Škojo, 2018).

3.3. Individualna glazbena nastava

Individualna nastava dosta je različita od skupne nastave. U pripremanju, planiranju, osmišljavanju sata, konačno, i u njegovoj realizaciji dolaze do izražaja učiteljeva sposobnost prilagodbe svakom učeniku kao individualcu. Kako bi što bolje procijenio potrebe i napredak učenika, učitelju je potrebna stručnost u obavljanju zadanoga posla, kao i razvijene sve druge prethodno nabrojane kompetencije – osobna, komunikacijska, socijalna.

Kao i svaki učitelj, svaki se učenik razlikuje po svojim osobinama, stavovima, znanju, sposobnostima. Za razvoj učenika u individualnoj glazbenoj nastavi ključno je dobro procijeniti njegovu osobnost, karakter i najbolji način rada koji će donijeti što bolju motivaciju, ustrajnost, želju, a na kraju i rezultate.

Individualna nastava od nastavnika zahtijeva visoku razinu kompetentnosti jer je iznimno važno pravilno oblikovati i voditi nastavu koja je primjerena za svakoga učenika i koja je velikim dijelom ipak individualizirana.

3.4. Prednosti i nedostaci individualnoga oblika rada/individualne nastave glazbe

Kao i svaki navedeni oblik rada, tako i individualni oblik rada ima prednosti i svoje nedostatke. Prednosti i nedostaci individualne nastave za učenika prikazani su u Tablici 1., a prednosti i nedostaci individualne nastave glazbe za učitelja prikazani u Tablici 2.

Tablica 1. Prednosti i nedostaci individualne nastave za učenika

Prednosti	Nedostaci
Nastavni plan i program osmišljen za njega kao pojedinca	Složeniji oblik nastave
Brži napredak učenika	Nepripremljenost učenika za individualni sat
Veća motivacija učenika za rad	Složenija priprema za nastavu
Stalna povratna informacija učitelja o uspješnosti.	Bez interakcije s vršnjacima tijekom nastave
Razvijanje samostalnosti i odgovornosti	Moguće smanjene socijalne vještine

Tablica 2. Prednosti i nedostaci individualne nastave glazbe za učitelja

Prednosti	Nedostaci
Mogućnost prilagodbe učeniku kao pojedincu	Složeniji oblik nastave
Brži napredak učenika	Nepripremljenost učenika za individualni sat
Veća aktivnost učenika tijekom cijelog nastavnog procesa	Kompleksnija priprema za nastavu (za svakog učenika posebno osmišljavati plan i program sata)
Prilagodba nastavnog sadržaja ovisno o sposobnostima učenika	Vrijeme uloženo u samo jednog učenika

4. NASTAVNI PLAN I PROGRAM ZA OSNOVNE GLAZBENE ŠKOLE

4.1. Ciljevi i zadaće odgoja i obrazovanja

Zadaci su glazbene škole omogućiti učenicima znanje sviranja odabranoga instrumenta koji se poučava u glazbenoj školi i razvijanje učenikovih glazbenih sposobnosti. Uz samo poučavanje sviranja instrumenta, zadaci su glazbene škole pružiti učeniku cjelovit glazbeni razvoj kroz stjecanje drugih važnih glazbenih znanja i vještina. Tijekom cijeloga procesa poučavanja u glazbenoj školi bitno je kontinuirano pratiti napredak učenika u pojedinim elementima, ali i cjelokupno.

Cilj je razviti u učeniku poštivanje različitosti umjetničke glazbe i kulturne baštine te osvijestiti nacionalnu pripadnost. Potrebno je voditi brigu o tome da se cjelokupni odgojno-obrazovni proces odvija prema suvremenim psihološkim, pedagoškim i metodičkim spoznajama uz poštovanje osobnosti svakoga učenika. Kao kruna rada, cilj glazbene je škole promicati glazbu putem javne djelatnosti kao što su priredbe, koncerti i natjecanja, a vrlo je važno utjecati na unapređivanje glazbene kulture u sredini u kojoj škola djeluje.

4.2. Suradnja osnovne glazbene škole s osnovnom općeobrazovnom školom

Cilj je suradnje osnovne glazbene škole i osnovne općeobrazovne škole otkriti talentirane učenike koji će biti usmjereni na obrazovanje u glazbenu školu i tako pokušati razviti puni svoj potencijal. Dobra suradnja ove dvije navedene škole bitna je i u usklađivanju obveza glazbene i općeobrazovne škole i smjene koje će se prilagoditi u što bolju korist učenika. Obje škole kao cilj imaju širenje glazbene kulture u svojoj društvenoj sredini.

4.3. Organizacija rada u osnovnoj glazbenoj školi

Obrazovanje u osnovnoj glazbenoj školi obavlja se prema Planu i programu za osnovne glazbene škole, uz mogućnost da se nadarenim učenicima, osim redovitih programa, kreira i dodatni program. Pojedinačne programe utvrđuje učiteljsko vijeće škole, i to prema individualnim sposobnostima i postignućima učenika. Ovi programi realiziraju se kroz redovitu nastavu ili kroz dodatni rad s učenicima. Tijekom nastavnoga tjedna učenici osnovne glazbene škole mogu imati najviše 8 sati redovne nastave.

Instrumenti koji se poučavaju u glazbenoj školi jesu glasovir, flauta, blok-flauta, klarinet, saksofon, oboa, fagot, truba, trombon, rog, tuba, violina, viola, violončelo, kontrabas, gitara, tambure, mandolina, harfa, harmonika, udaraljke. Osim nastave glazbala, svi učenici osnovne glazbene škole obvezno pohađaju nastavu solfeggia i skupnoga muziciranja kao član zbora, orkestra ili komorne glazbe, a u šestom razredu nastavu glasovira kao izborni predmet za učenike koji žele nastaviti školovanje u srednjoj glazbenoj školi. Nastava u glazbenoj školi odvija se kao individualna i skupna. Individualna je nastava instrumenta, a skupna je nastava solfeggia i zbora / orkestra / komorne glazbe.

Upis u glazbenu školu obavlja se na temelju položenoga prijamnoga ispita, a učenici osnovne glazbene škole moraju redovno pohađati osnovnu općeobrazovnu školu.

4.4. Nastavni plan osnovne glazbene škole

Osnovno obrazovanje u glazbenim školama odvija se tijekom 6 godina, tj. pohađanjem 1. – 6. razreda. Nastavni sat traje 45 minuta, po potrebi i duže, a za zbor, orkestar ili komorni sastav 60 minuta. Nastava instrumenta, kao i nastava solfeggia, odvija se dva puta tjedno u svih šest razreda osnovne glazbene škole. U trećem razredu uvodi se skupno muziciranje, po dva sata tjedno, a takav ritam nastavlja se i u svakom sljedećem razredu osnovne glazbene škole (3., 4., 5. i 6. razred). U šestom razredu može se pohađati izborni predmet nastave klavira ili teorije glazbe u trajanju po jedan sat tjedno. Korepeticija se odvija na svakih 25 učenika jedan sat tjedno.

4.5. Nastava tambure u osnovnoj glazbenoj školi

Nastava tambure odvija tijekom šest razreda osnovne glazbene škole, i to tako da se prema fizičkim predispozicijama ili izraženoj želji kao primarni instrument izabiru bisernicu ili brač. Zadaća predmeta Tambure jest stjecanje znanja, vještine i sposobnosti na odabranoj tamburi uz obvezno učenje i ostalih tambura – čela, bugarije i berde.

Tijekom nastave Tambure cilj je:

- razvijati izvođačke i motoričke sposobnosti, percepciju, pamćenje, koncentraciju, upornost i radne navike
- sustavno razvijati osjećaj za ljepotu tona

- razvijati osjećaj za metriku, puls i preciznost izvođenja, za tempo, dinamiku i agogiku
- postupno razvijati osjećaj za glazbeni oblik.

Školovanje učenika mora se temeljiti na poznavanju literature i interpretaciji djela svih stilskih razdoblja, obvezatnom sviranju originalne literature napisane za tambure i sviranju tradicionalne, tj. folklorne tamburaške glazbe. Učenici instrumenta tambure na individualnoj nastavi imaju, po potrebi, korepetitora na klaviru.

4.5.1. Nastava tambure u prvom razredu osnovne glazbene škole

U prvom razredu osnovne škole zadatak je upoznati učenika s instrumentom, a to uključuje dijelove tambure, pravilno sjedenje, ispravno držanje instrumenta koji učenik uči (bisernica ili brač), pravilno postavljanje ruke i trzalice. U prvom se razredu isto tako uče osnovni pokreti trzalice gore – dolje, sviranje palcem i trzanje trzalicom. Od teorije glazbe, uči se notno pismo u violinskom ključu i vrijednosti nota – cijele note, polovinke, četvrtinke i osminke, kao i njihove pauze. Od metrike učenici uče tešku i laku dobu, predtakt, četvrtinske i osminske mjere. Kada govorimo o ritmu, učenici u prvom razredu osnovne glazbene škole uče punktirani ritam, sinkopu i kvartolu. Od artikulacije, susreću se s oznakama *legato*, *portato*, *staccato*, *tenuto*, a od dinamike *forte*, *piano*, *mezzoforte*, *mezzopiano*, *crescendo* i *decrescendo*. Oznake za tempo u literaturi za prvi razred jesu *allegro*, *moderato* i *andante*.

Ljestvice koje učenici sviraju jesu C-dur, G-dur i F-dur kroz jednu oktavu s rastavljenim akordima, a sviraju i tehničke vježbe za lijevu i desnu ruku od I. do III. položaja.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest šest etida, C-dur, G-dur i F-dur ljestvice s rastavljenim akordima i deset skladbi.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica, jedna etida i dvije skladbe različitoga karaktera.

4.5.2. Nastava tambure u drugom razredu osnovne glazbene škole

U drugom razredu osnovne glazbene škole potrebno je i dalje kontrolirati ispravnost držanja instrumenta, ruke i trzalice, a kada je riječ o samom sviranju, radi se na usavršavanju tehnike trzanja i koordinacije ruku. Nastavlja se dalje s notnim pismom i vrijednostima nota, pa se kao novi pojam uči nota šesnaestinka i polovinska mjera, kao i oznake *D.C.* *al Fine*, *dal Segno*,

Coda. Ritam koji se uči u drugom razredu punktirani je ritam, *triola*, *sinkopa* unutar dobe, kao i ritamske figure *ta te-fe*, *ta-fa te*. Dinamika napreduje dinamičkim nijansiranjem fraze i promjenom *piano* i *forte* na jednom zvuku kroz *crescendo* i *decrescendo* ($p < f > p$). U tempo i agogiku dodaju se *vivo*, *allegretto*, *largo*, *andantino*, *accelerando*, *ritardando*, *ritenuto*. Nakon naučenih ljestvica u prvom razredu, u drugom se dodaju a-mol, e-mol, d-mol, B-dur i D-dur s rastavljenim akordima i tehničke vježbe kroz upoznavanje IV. – VII. položaja.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest šest etida, navedene ljestvice i deset skladbi.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica, jedna etida i dvije skladbe različitoga karaktera.

4.5.3. Nastava tambure u trećem razredu osnovne glazbene škole

U trećem razredu osnovne glazbene škole uvodi se skupno muziciranje, tamburašima najčešće kroz orkestar ili komorni sastav. Učenici se upoznaju i s ostalim tamburaškim instrumentima kako bi raspored u orkestru bio potpun. Usavršava se tehnika sviranja u novim ritamskim figurama i uvježbava se sviranje u položaju, od VII. do X., a radi se i na usavršavanju tehnike trzanja.

Što se tiče notne pismenosti, vježba se brzo čitanje tonova u G i F ključu i uče se alterirani sniženi tonovi. Uče se i nove mjere – mješovite, šesteroosminke, četvrtinske i polovinske mjere. Ritam i artikulacija donose nove pojmove, pa se tako kombiniraju ritamski odnosi unutar dobe, sviraju kvartole i kvintole, ali i *glissando* i *arpeggio*.

Za ljestvice koriste dijatonsku postavu prstiju na bisernici, a na ostalim instrumentima stisnutu (kromatsku). Sviraju se durske i molske ljestvice do 3 predznaka kroz 2 oktave s rastavljenim akordima i kromatska ljestvica kroz 1 oktavu. Uče se svirati i ukrasi.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest šest etida, navedene ljestvice i 12 skladbi različitih karaktera.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica, jedna etida i jedna skladba po slobodnom izboru.

4.5.4. Nastava tambure u četvrtom razredu osnovne glazbene škole

U četvrtom razredu osnovne glazbene škole učenike se uči da samostalno ugađaju instrumente i sviraju od VII. do XI. položaja. Kod učenika je cilj razviti sluh tako da pokušavaju

jednostavnije pjesmice odsvirati na sluh. Notno pismo sada je naprednije i u cilju je da učenici brzo i lako sviraju iz nota. Od mjera se uvode $5/8$, $7/8$ i $9/8$ uz pokušaj sviranja prema metronomskim oznakama.

Usavršavaju se sve vrste artikulacija i dinamike od *pianissima* do *fortissima*.

Artikulaciju primjenjuju i na ljestvice koje sviraju kroz dvije oktave do četiri predznaka, a kromatske ljestvice kroz dvije oktave. Od ukrasa, osim predudara, uče i triler.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest šest etida s različitim tehničkim zahtjevima, navedene ljestvice i 10 skladba različita karaktera malih glazbenih oblika ili tri koncertantne skladbe.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica, jedna etida i dvije skladbe.

4.5.5. Nastava tambure u petom razredu osnovne glazbene škole

U petom razredu osnovne glazbene škole zadatak je razviti kod učenika izražavanje raznovrsne boje tona na instrumentu. I dalje se radi na usavršavanju trzaja, a cilj je naučiti kako što brže pronaći najbolji položaj na tamburi za zadanu melodiju. Kao nova mjera uvodi se $12/8$, uz izmjenu ritamskih kombinacija i akcenata. Uvodi se i sviranje *rubato* uz uvjerljivo izvođenje svih dinamičkih oznaka. Upoznaje se učenike s bugarijom i berdom.

Ljestvice se sviraju do 5 predznaka s rastavljenim akordima i različitim ritamskim kombinacijama i kromatske ljestvice kroz dvije oktave. Radi se na motorici prstiju – brzini.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest sedam etida za različite tambure (bisernicu i brač), navedene ljestvice i 10 skladba različita karaktera i različitoga stila glazbenih oblika ili tri koncertantne skladbe.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica s rastavljenim akordima, jedna etida i dvije skladbe različitoga karaktera.

4.5.6. Nastava tambure u šestom razredu osnovne glazbene škole

U šestom, posljednjem razredu osnovne glazbene škole učenici trebaju znati sve o tamburama i svirati sve instrumente tamburaškoga orkestra. Usavršavaju se tehnike sviranja na svim tamburama i u svim položajima i tonalitetima i sviraju se *a vista* tehničke razine prethodnih pet

razreda. U šestom razredu koriste se sve mjere i njihove izmjene, a svira se i u poliritmiji. Kada govorimo o dinamici, učenik treba imati razvijen osjećaj za oblikovanje zvuka s obzirom na karakter i stil glazbe i zrelo muzicirati sa svim elementima interpretacije.

Za tehničke vježbe transponiraju se melodije u drugi zadani tonalitet, sviraju se ljestvice do šest predznaka s rastavljenim akordima, kromatske ljestvice kroz dvije oktave.

Minimum gradiva tijekom školske godine jest osam etida za različite tambure, navedene ljestvice s rastavljenim akordima, 10 skladbi različitoga karaktera i različitoga stila glazbenih oblika ili tri koncertantne skladbe.

Ispitno je gradivo jedna ljestvica s rastavljenim akordima, jedna etida i dvije skladbe različitoga karaktera (*Nastavni planovi i programi za osnovne glazbene škole i osnovne plesne škole*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, 2006).

ZAKLJUČAK

U ovom su radu prikazane pedagoške kompetencije učitelja u realizaciji individualne nastave, njihova važnost i obilježja – i to na primjeru izvedbe nastave instrumenta, konkretno tambure, koja se realizira individualno tijekom šest godina osnovne glazbene škole.

Kompetencije su skup znanja, vještina i sposobnosti koje učitelj primjenjuje u praksi, djelujući tako pozitivno na ishod učenja i radnu atmosferu. Danas su učitelji stavljeni pred stalne novosti i potrebe za napredovanjem pa je neizbježno konstantno unaprjeđivanje kompetencija. Sve to kako bi u korak s vremenom pratili novonastale promjene jer je suvremena nastava različita od nekadašnje tradicionalne.

Navedene i opisane kompetencije neizostavna su odlika svakoga uspješnoga učitelja. Iz svega navedenoga nameće se činjenica da kompetencije ne idu jedna bez druge i da jedino visoka razvijenost istih dovodi do željenih rezultata kod učenika. Opće je poznato da svaki oblik rada u nastavi ima prednosti i nedostatke. Prioritetno je konstantno napredovanje učenikovih znanja, vještina i sposobnosti, ali i emocionalne stabilnosti, empatije, potrebe za suradnjom s drugima i uvažavanje različitosti. Neosporno je da su na prvom mjestu odgojno-obrazovnoga procesa svakako učenici, stoga se u ovom radu zaključuje da je individualni oblik rada vrlo koristan učeniku i njegovom osobnom napretku koji je u potpunosti prilagođen individualnim sposobnostima učenika kao pojedinca. Takav oblik rada pruža najveću potporu učeniku da razvija svoju najbolju inačicu, kao i svoj uspjeh.

Literatura

1. Anić, V., Klaić, B., Domović, Ž. (1999). *Rječnik stranih riječi: tuđice, posuđenice, izrazi, kratice i fraze*. Zagreb: Sani-plus.
2. Babić, N. (2007). *Kompetencije i obrazovanje učitelja*. U: *Kompetencije i kompetentnost učitelja*. = *Competences and teacher competence* (gl. ur. Nada Babić), Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera: Učiteljski fakultet u Osijeku, 23-43.
3. Ban, M. (2022). *Oblici rada u nastavi*. Sveučilište u Rijeci. Filozofski fakultet – Odsjek za pedagogiju.
4. Bognar, L., Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Brust Nemet, M. (2013). *Pedagoške kompetencije učitelja u sukonstrukciji nastave*. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* LIX, 30. Str. 79-93.
6. Grudiček, M. (2021). *Socijalne kompetencije učitelja u suvremenoj školi iz perspektive učitelja i učenika*. Sveučilište u Zadru. Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja – Odsjek za razrednu nastavu.
7. Jurčić, M. (2012). *Pedagoške kompetencije suvremenog učitelja*. Zagreb: Recedo.
8. Kamenov, Ž., Vlahović Štetić, V. (2016). *Kompetencije i ishodi učenja*. Sveučilište u Zagrebu. Filozofski fakultet Zagreb.
9. Kiper, H., Mischke, W. (2008.), *Uvod u opću didaktiku*. Zagreb: Educa.
10. Marin, K., Zrilić, S. (2019). *Kompetencije u suvremenoj školi – potrebe prakse iz perspektive učitelja*. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 68(2). Str. 389-400.
11. Previšić, V. (2007). *Kurikulum: teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Školska knjiga.
12. Sesar, M. (2016). *Refleksivne kompetencije nastavnika u glazbenim školama*. Sveučilište J- J. Strossmayera Osijek. Umjetnička akademija u Osijeku.
13. Sesar, M. (2021). *Kompetencije suvremenog nastavnika instrumenta u glazbenoj školi*. Sveučilište J. J. Strossmayera Osijek. Filozofski fakultet u Osijeku.
14. Škojo, T. (2018). *Nastavničke kompetencije za realizaciju početničkog solfeggia*. Muzička akademija u Sarajevu. Univerzitet u Sarajevu.
15. https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2006_09_102_2320.html
16. Vidulin-Orbanić, Sabina (2009), *Učitelj glazbe u suvremenoj školi: nositelj promjena i slobode poučavanja*. *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena* 1. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za glazbu. Str. 42-57x.

17. Vukasović, A. (1995). *Pedagogija*. Zagreb: Alfa i HKZ „MI“.